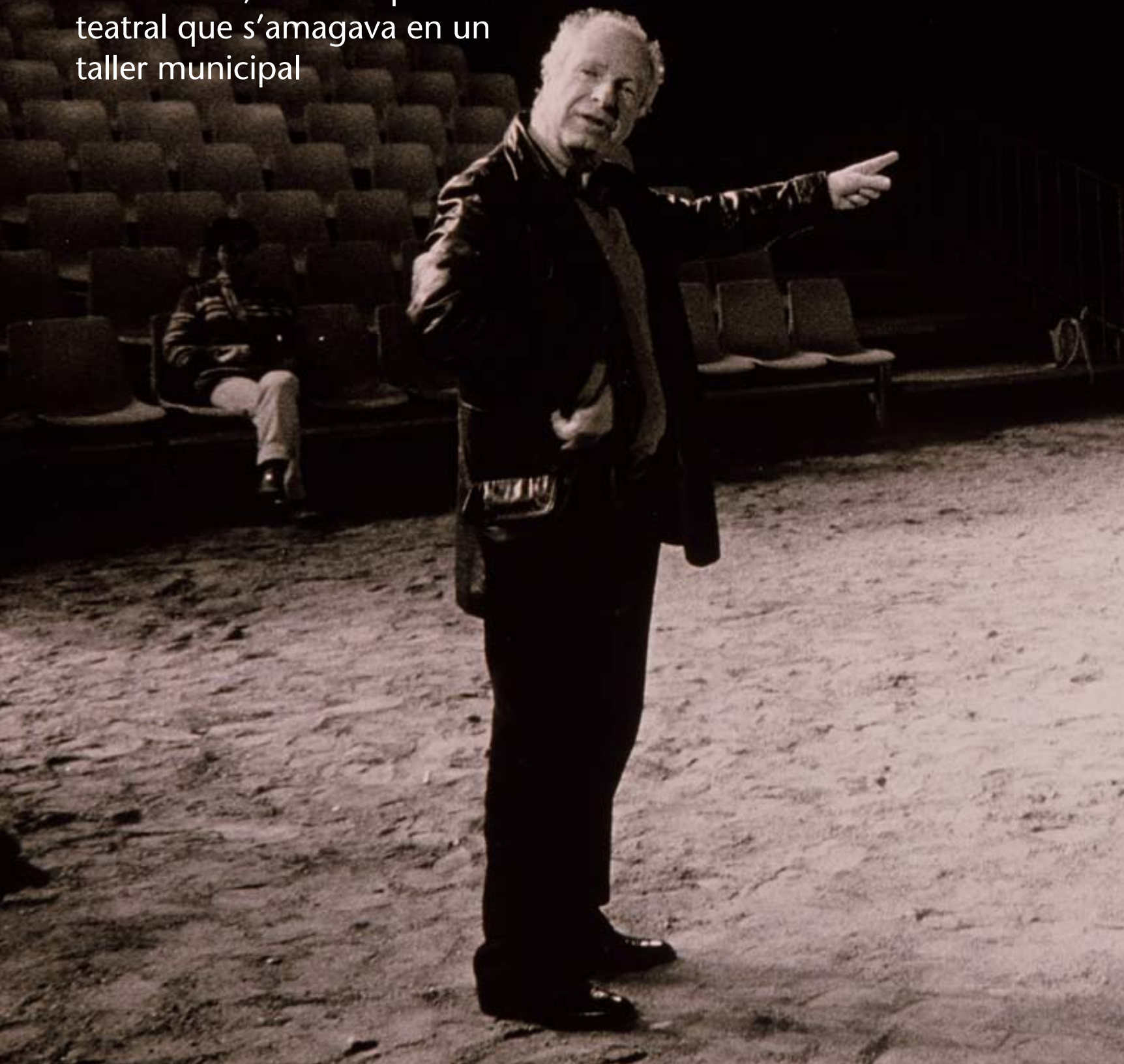

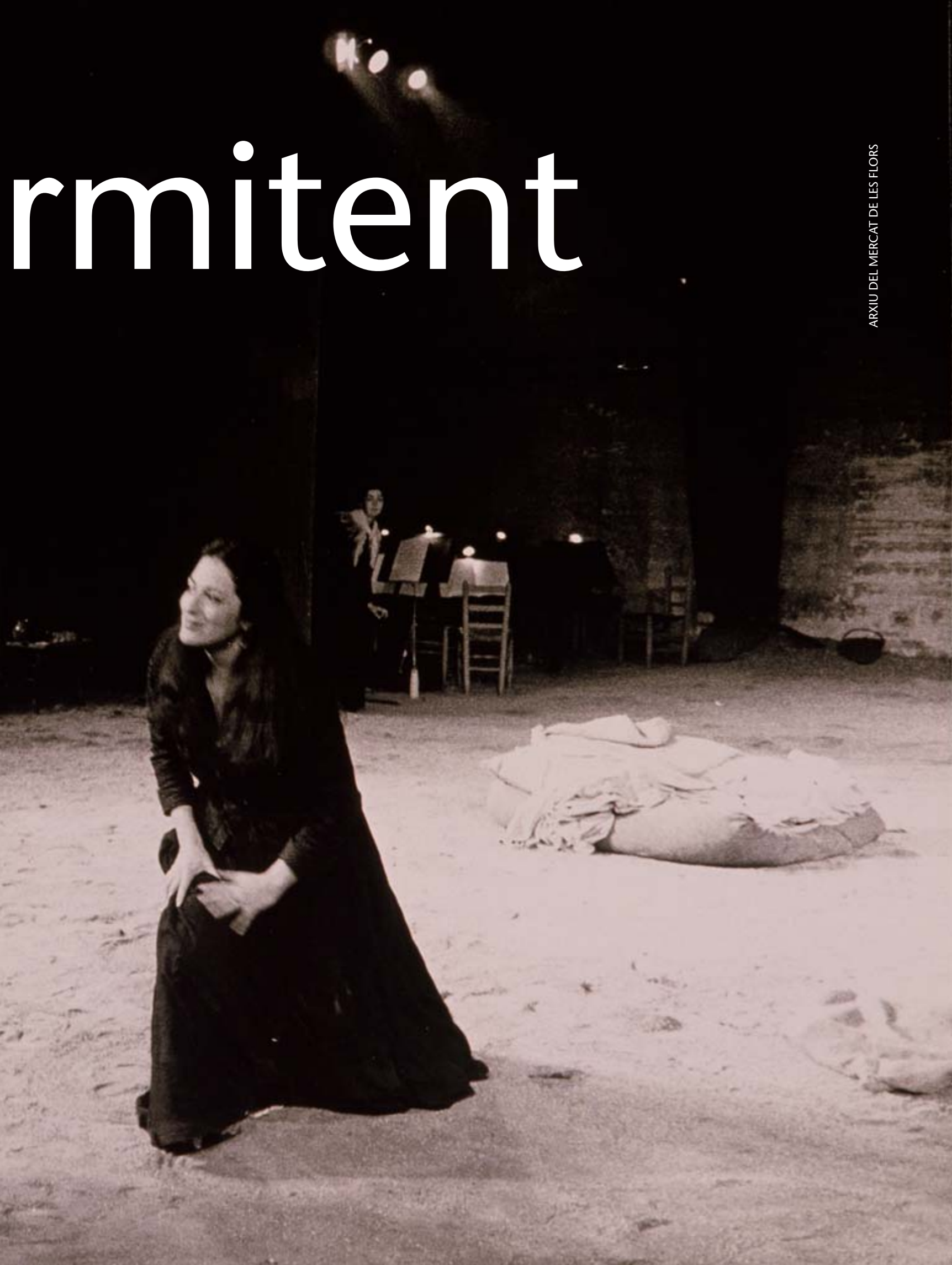
Mercat inte

El Mercat de les Flors celebra 25 anys amb una nova visita de Peter Brook, l'artista que va fer veure a la ciutat l'ànima teatral que s'amagava en un taller municipal

Armitent

ARXIU DEL MERCAT DE LES FLORS

JORDI BORDES

Vint-i-cinc anys volàtils, inestables, com és l'art escènic més arriscat. Així es pot definir la vida d'un Mercat de les Flors que, des de la mirada panoràmica del temps, esborra els alts i baixos de la seva identitat i sembla una aquarel·la plana amb gotims de colors contrastats. Agermanada amb l'art menys convencional, apadrinada pel *guru* teatral Peter Brook, el Mercat de les Flors ha esdevingut el teatre municipal que es reclamava a l'Ajuntament de Barcelona des de la transició. Ho ha estat, sovint, malgrat els seus propis avalladors: Maria Aurèlia Capmany no volia, inicialment, fer el teatre municipal al Mercat, com li havia demanat el mateix alcalde Pasqual Maragall. Estava convençuda que en podria equipar un al Palau de Mar (tot i que el bosc de columnes ho desaconsellava raonablement).

Els antics tallers municipals de Montjuïc van captivar l'escenògraf Jean Guy Lecat, que buscava amb Biel Moll llocs possibles per fer una estrena. Peter Brook coincidiria amb la mirada de Guy Lecat i Moll. Abans, l'escenògraf també havia quedat persuadit per l'Estació del Nord. Però aquest cop va ser l'Ajuntament el que va veure que era inassumible adaptar l'espai per al que havia de ser una actuació de només una desena de funcions. Quan es va tancar l'operació dels 22 milions per 10 funcions, s'havia reduït a uns 11 milions amb un aforament major per poder finançar la minitemporada. L'Ajuntament, però, a final de mandat ja no tenia recursos. El llavors delegat de Cultura de l'Ajuntament, Joan-Anton Benach, va trobar la complicitat de la Generalitat, la Diputació i la desapareguda Caixa Barcelona. L'aventura va agafar una volada inesperada quan Maragall, l'1 de març, va trucar al regidor de Cultura, Rafael Pradas. Estava entusiasmat de l'estrena de *Carmen*. Li va vantar: «Ja tenim teatre municipal!» Avui, es pot asse-

JOAN MARIA GUAL

EXDIRECTOR DEL MERCAT

«Era una sensació de llibertat; veníem d'un temps fosc i semblava impossible. Va ser una obertura d'horitzons. Amb el temps, he descobert que això també té peatges»

CESC CASADESÚS

DIRECTOR DES DEL 2007

«Aquest teatre està al meu ADN. Allò que em va fascinar, és el que intento transmetre avui. Somnio que als joves que vénen ara, els canviï la vida, com a mi»

FERRAN MASCARELL

CONSELLER DE CULTURA

«El Mercat va trencar totes les costures quan els teatres estaven encotillats. Som molts els que no hem oblidat el 'Mahabharata' de Peter Brook»

gurar que un milió i mig d'espectadors han assistit a alguna de les funcions d'aquesta història escènica.

Aquesta sala gens convencional va permetre que Barcelona fos el port d'entrada del teatre de Brook, tot i que també el pretenien a Madrid. El director hi va representar *Carmen* amb molt pitjors condicions econòmiques que li haurien ofert a la capital de l'Estat espanyol. Benach, amb el suport de Pradas, van saber jugar amb el disseny de Brook d'anar a Barcelona, una ciutat que, més enllà dels Pirineus, era recordada per ser bandera d'àcrates tot i el retrat d'impotència davant la tirania dels comunistes, descrita per Georges Orwell. Va ser el 28 de febrer de 1983 que les estrelles es van alinear i van descobrir aquella nau com un espai amb ànima teatral. L'octubre del 1985, dos anys més tard, ja dins del mandat de Maria Aurèlia Campmany com a regidora de Cultura, es va inaugurar, altre cop amb Brook. *Mahabharata* va confirmar el Mercat com a l'espai idoni per a les propostes menys convencionals. De fet, també la Companyia Elèctrica Dharma ja hi havia actuat en el punt mort de reforma, prova de la versatilitat de l'espai. El servei eficient de tarimes i tanques es va traslladar, sembla que a una nau de la Zona Franca. Van perdre el vaixell insígnia d'aquell servei «exemplar» (recorda el mateix Benach) en favor de la cultura.

Pluja «efecte timbal»

Brook, que ha tornat per aquest Grec, lamenta, auster, comoditats com els lavabos que la fan més pràctica. El Mercat es va recuperar en unes dècades en què, a Europa, es defensava la transformació d'antigues naus industrials en despulades sales teatrals. Benach recorda en canvi una actuació de Vittorio Gassman que va haver de combatre per culpa d'un xàfec que picava sorollós sobre la teulada i que tenia «un efecte timbal» a la platea.

Toni Albadalejo, productor

d'Anexa i soci de Tr3sx3, troba una vinculació entre la creació del Mercat i el Memorial Xavier Regàs. Barcelona i Madrid eren les dues úniques finestres, als anys vuitanta, per anar coneixent quin era el teatre que es feia a Europa. Albadalejo recorda que gràcies a aquest festival, coordinat per empresaris privats (Benach i Gual matisen, en tot cas, que l'aportació municipal era cabdal per a l'èxit del cartell), va apropar creadors com Pina Bausch, Tadeusz Kantor o el mateix Peter Brook. El Memorial va durar des del 1982 fins al 1990. Ho va matar l'Olimpíada Cultural, que volia ser el festival de tardor de Barcelona que mai no ha

La cúpula que Miquel Barceló va construir per al Mercat de les Flors, a meitats dels anys vuitanta. La va muntar a la sala Maria Aurèlia Campmany i, posteriorment, la van fixar al sostre. / JOSEP LOSADA

sabut consolidar. Andreu Morte també discrepa del paper dels privats en l'època, «no hi havia l'estructura d'avui». Precisament, aquests dies també la productora Focus celebra 25 anys. Al 1987, remata Morte, el proveïdor principal dels directors escènics de referència era Anexa.

L'actual director, Francesc Casadesús, afirma que les obres que s'han anat fent durant les diverses etapes (que també han fet coixejant la programació) ha permès que hi hagi més eficàcia a favor de la tecnologia actual. Malgrat la modernitat es manté l'aparença d'obertura de mires. L'èxit del Mercat de les Flors convida la companyia del Teatre Lliure a

descartar l'aventura de projectar un teatre a Les Arenes (excessivament costós) i, en canvi, aprofitar-se al Palau de l'Agricultura. També l'Institut del Teatre veu l'oportunitat de completar de traslladar-s'hi.

Benach entén que Casadesús bategés amb el nom de Pina Bausch la nova sala, fruit de la darrera reforma. Ho justifiquen la seva mort recent, el fet que ella fos la primera coreògrafa a presentar un espectacle a la sala i la direcció que ha pres el Mercat com a centre del moviment i dansa. Li estranya, però, que la

sala principal tingui el nom de Maria Aurèlia Capmany (que tot i va ser reticent inicialment, finalment va saber treure tot el rèdit del Mercat). Sobretot, el rebella que Brook sigui el gran oblidat. Per això, no es cansa de demanar alguna atenció, encara que sigui protocol·lària, en forma de placa commemorativa en honor al director anglès, resident a França des de fa dècades.

Si alguna activitat ha estat perenne en totes les direccions ha estat la Marató de l'Espectacle Sota el guiatge de Juan Eduardo López i Arnau Vilardebò van arri-

bar al Mercat de les Flors en la cinquena edició, el 1988. Es tractava d'una festa en què els artistes aspirants a professionals ensenyaven fragments d'espectacles per aconseguir funcions arreu del país (molt abans que s'instituís el *show case*). Per la Marató van passar molts artistes que després es farien un nom, i molts d'altres que van tenir-hi l'oportunitat. La Marató va acabar sumant fins a 25 edicions. L'última, a mena d'epíleg, un cop constatat que la fórmula era redundant ja que, tot i que continuï sent limitada, l'oferta a poder actuar en sales ha augmentat considerablement respecte els seus inicis. També van fer frenar l'engra-

natge les retallades pressupostàries per a una activitat que aplegava els últims anys fins a 180 propostes de mitjana en poc més de dues nits. La Marató va quedar, parcialment, fora de quadre. Sí que mantenen viu l'equip de la Marató el festival Dies de Dansa que agermana iniciatives a Catalunya amb altres d'arreu del món.

Una cronologia

Joan Maria Gual va ser el primer director del Mercat de les Flors. Ho va ser durant el període 1983 i fins ben acabat el 1985. Feina seva va ser l'adaptació de la nau per equipar un teatre. Al vestíbul, es va projectar la cúpula de Miquel Barceló. La va encarregar el mateix Maragall a l'artista, que la va construir a peu pla i posteriorment es va penjar a dalt. Els últims mesos van ser d'una feina imparable. Les 24 hores. Tant és

no oblidarà el fred que passava durant els primers anys al seu despatx. Tant, que un artista que li havia fet una visita el dia anterior li va enviar una botella d'aigua calenta amb forma de Superman per animar-lo a superar el tràngol estoic de passar-se hores en unes sales molt àmplies sense cap tipus de calefacció.

Andreu Morte, que sortia de la fàbrica incessant de la Fura dels Baus, va ser el següent director. Des del gener de 1988 i fins al 1991 (l'entrada d'Oriol Bohigas com a regidor va significar la sortida de Morte, recorda ell mateix). La seva etapa va ser, segons aquest director, la de major potència cultural de la ciutat. Ell tenia companys artistes i els oferia diners per a producció i escenari per estrenar. Era un privilegi que va permetre consolidar un cartell de renom. Tenien, recorda

ANDREU MORTE

EXDIRECTOR DEL MERCAT (1987-1992 I 2004-2007)

«El Mercat reflectia la creativitat de la ciutat. Va ser l'època més progressista de Barcelona»

CESS GELABERT

BALLARÍ CONTEMPORANI. HI ESTRENA «BELMONTE» EL 1988

«Referencial com a espectador i ballarí. Celebro que se centri a la dansa: em sento de la família»

així que, acabada la funció inaugural, amb la reina Sofia i tot, Gual i el cap tècnic del Mercat, Pep Torruella, es van abraçar al vestíbul eufòrics de l'èxit. De sobte, l'un li va dir a l'altre que tanqués les portes. Que demà seria un altre dia. Doncs es van adonar que encara no havien arribat ni les claus ni les portes. Una patrulla de la urbana va haver de fer guàrdia les dues nits següents, fins que no van aconseguir situar les portes reformades a lloc. Sí, es va començar «amb una sabata i una espartenya», amb molts dubtes sobre la idoneïtat acústica de la sala i per la seva inexistent maquinària tècnica. Gual, però, admet que «el temps ens ha donat la raó». Ara, ningú

Morte, 100 milions de pessetes per a cada temporada, una xifra apreciable per a l'època. Tot i així, Morte admet que no podia sufragar tot el que volia. Per això, sovint, la possible programació de la Fura dels Baus al Mercat passava prèviament per la taula del regidor. Des de l'any 1992 al 1995, es va fer càrrec del Mercat Helena Posa, que ho compatibilitzava amb les direccions del Festival Grec. I és que la proximitat amb l'amfiteatre de Montjuïc feia molt recomanable situar actuacions del festival dins del Mercat. Posa abandona Barcelona en rebre la invitació de treballar a la direcció general de l'Institut Nacional de las Artes Escénicas y de la Música (INAEM).

Bohigas va oferir, de nou, a Joan Maria Gual una segona direcció al Mercat; «m'hi entenia bé, amb Bohigas». Gual reconeix que la primera etapa se li havia fet molt curta per tant d'esforç. Per això va acceptar aquella segona oportunitat que sembla que mai no ofereixi la vida. Gual volia mantenir una programació eclèctica que aconseguís fidelitzar un públic «inquiet, amb ganes de veure obres diferents a les convencionals». Un espectacle

de referència de l'època és la temporada de *Bi* dels Comediants, que fusionava l'acrobàcia asiàtica amb l'art de *clown* més mediterrani. Gual recorda la dificultat de les companyies de poder entrar a les programacions més convencionals. Pujar al Mercat, era semblant a pujar les escales del Lliure, «s'hi pujava a veure què s'hi trobaria». Gual tanca la seva segona etapa el 2002, quan ja ell s'adona que «m'estic repetint. S'havia acabat un cicle». El

A l'esquerra, *Suz o Suz* (1986), el primer títol de la Fura dels Baus al Mercat. A dalt, *Alè* (1986), de Comediants. Sobre aquestes ratlles, *1980* (1986), de Pina Bausch, i una actuació de Cia. *Kabam a la Marató de l'Espectacle* (2004)./ FOTOS CEDIDES PER L'ARXIU DEL MERCAT DE LES FLORS/GABRIEL MASSANA

llavors regidor de Cultura, Ferran Mascarell, torna a donar la direcció a Morte. El director analitza el seu pas pel Mercat: «La primera va ser una gran etapa, en què el Mercat reflectia la ciutat, i la segona va ser una equivocació». Va acceptar tornar perquè li van prometre més recursos. Llavors, encara hi havia els mateixos 100 milions de programació del seu primer any. L'ampliació pressupostària, diu Morte, mai no va arribar. El seu segon períple

es va veure també afectat per unes obres d'emergència a la teulada. No li van ampliar el pressupost per les obres, va haver de treure-ho de la programació per fer una reforma que amenaçava de convertir-se en accident, diu preocupat. Morte està dolgut perquè Barcelona «no ha estat capaç de consolidar un espai contemporani». Si al 1992 Morte

va abandonar quan ja era una realitat l'Olimpíada Cultural (que, en realitat només va durar un any, quan havia de ser una operació anual), va marxar amb l'ombra del Fòrum de les Cultures. De fet, ha estat la sortida per la porta del darrere més dolorosa. Des de l'abril del 2005 fins al setembre, el Mercat no té cap director. A partir d'aquesta data,

s'aprova el projecte del Centre de les Arts del Moviment de Francesc Casadesús. El projecte s'oficialitza amb la constitució del Consorci el 2007. Casadesús treballarà aquesta temporada 2011/12 amb el contracte prorrogat i amb la voluntat de repetir un altre quadrienni que permeti modernitzar el Mercat i consolidar la programació de dansa, agermanada amb l'emergència escènica, el circ, la dramaturgia i, fins i tot, l'assaig.